

PÄRONROST

Päronrost orsakas av svampen *Gymnosporangium fuscum* (= *sabinae*). Svampen är beroende av både päron och en (kinesisk en, trädgårdsen, sävenbom, röden) för sin utveckling. Angrepp av päronrost har blivit allt vanligare i sydvästra Sverige och en bit uppåt västkusten. I infekterade områden går det inte att odla päron, om päron och mottagliga enar växer nära varandra. Den omfattande planterigen av olika *Juniperus*-sorter för prydnadsändamål på 70-talet och framåt medförde att päronträd och mottagliga enar kom allt närmare varandra, vilket har underlättat smittspridningen.

Skadebild

Skadebild på päron: I maj-juni får päronbladen orangeröda fläckar med små svarta prickar. På bladundersida är fläckarna kuddlika eller buckliga. Ur dessa ansvällningar bildas på sensommaren 2–3 mm stora, kägellika, spetsiga utskott. Vid kraftiga angrepp faller bladen av i förtid. I regel angrips bara bladen men i undantagsfall kan även skott och frukter infekteras. Efter flera år av starka angrepp förlorar päronträden allt mer av sin vitalitet och fruktsamheten minskar dramatiskt. Ofta kastas de unga karten på tidigt stadium. I villaområden blir träden så dåliga att många väljer att fälla träden.

Bildrättigheter saknas

Päronrost värdväxlar mellan päron och *Juniperus*-arter. Foto: T. Lagerström och S. Kalt (t.h.).

Päron, kinesisk en, trädgårdsen, sävenbom m.fl.
Svampsjukdomar

Skadebild på en och sävenbom: I regnig väderlek om våren (maj-början av juni) bildas partier av s.k. gelérost på grenarna. Den består av ljusbruna, tunglika, 1–2 cm stora "geléklumpar" som sväller och växer ut från skotten. I torra krymper gelérosten ihop till torra skinn och blir svår att upptäcka, förutom på de spolformigt uppsvällda partierna på lite äldre grenar.

Biologi

Päronrosten är en värdväxlande rostsvamp som tillhör basidsvamparna. Den är beroende både av päron och en, som växer nära varandra. Bland enarna angrips sorter av sävenbom, *Juniperus sabina*, trädgårdsen, *J. x pfitzeriana* (tidigare *J. chinensis* och *J. media*) m.fl. – se tab. 1. Forskningsresultat och rekommendationer från Schweiz vad gäller mottagliga och motståndskraftiga enar, finns listat i tab. 1. resp. 2. (Svenska undersökningar saknas). Päronrosten har enen som huvudvärd, där angreppen är perenna medan päron är mellanvärd, som måste infekteras på nytt varje år. Man har inte kunnat påvisa några sortskillnader bland päronsorterna.

Päron och en måste stå nära varandra för att angreppen ska bli starka. Svampen kan spridas minst 500 m enligt tyska och schweiziska uppgifter. Huvudvindriktning, topografi/lokala vindströmmar och starka angrepp på *Juniperus* i närheten har stor betydelse.

På känsliga enar lever angreppen kvar år efter år. På våren i april-början av juni sväller gelérosten och vintersporer (=teleutosporer) bildas. Dessa gror i sval och fuktig väderlek, basidsporerna bildas och skickas iväg med vinden och infekterar de unga päronbladen. Efter 3–4 veckor visar sig de orangefärgade fläckarna, som först får svarta prickar (spermogon) på ovansidan. På bladundersidan bildas sedan de kägelformade utskotten, svampens skålorost (=aecidier), vars sporer sprids till enarna i september-oktober.

Päronrostsvampen ställer följande krav för att:

- teleutosporerna ska svälla: 1 timme regn
- basidsporerna ska bildas: 5–10 timmar med 100% relativ fuktighet vid 15°C
- basidsporerna ska infektera: 3 timmar vid 15°C

Tabell. 1. Sorter av *Juniperus* som är mottagliga för päronrost enl. schweiziska undersökningar. (Hilber & Siegfried 1997)

Starkt mottagliga

J. chinensis 'Keteleeri'
J. chinensis 'Robusta Green'
J. media 'Pfitzeriana'
J. media 'Pfitzeriana Aurea'
J. media 'Pfitzeriana Compacta'
J. sabina 'Blaue Donau'
J. sabina 'Tamariscifolia'
J. scopulorum 'Blue Heaven'

Måttligt mottagliga

J. media 'Mathot'
J. media 'Old Gold'
J. sabina 'Arcadia'

Ringa-mycket ringa mottagliga

J. davurica 'Expansa'
J. sabina 'Rockery Gem'
J. sabina 'Broadmoor'
J. sabina 'Buffalo'
J. sabina 'Tamariscifolia Select'
J. scopulorum 'Wichita Blue'
J. virginiana 'Grey Owl'
J. virginiana 'Sky Rocket'

Tabell. 2. Sorter av *Juniperus* som är **motståndskraftiga** för päronrost enl. schweiziska undersökningar.

J. chinensis 'Blue Alps'

J. chinensis 'Kaizuka'

J. chinensis 'Obelisk'

J. chinensis 'San Jose'

J. communis 'Depressed Star'

J. communis 'Hibernica'

J. communis 'Hornibrooki'

J. communis 'Oblonga Pendula'

J. communis 'Repanda'

J. communis 'Sentinel'

J. communis 'Stricta'

J. communis 'Suecica'

J. conferta 'Blue Pacific'

J. horizontalis 'Blue Chip'

J. horizontalis 'Emerald Spreader'

J. horizontalis 'Glauca'

J. horizontalis 'Hughes'

J. horizontalis 'Prince of Wales'

J. horizontalis 'Webberi'

J. horizontalis 'Wiltonii'

J. media 'Blauw'

J. media 'Hetzii'

J. media 'Mint Julep'

J. media 'Pfitzeriana Glauca'

J. media 'Plumosa Aurea'

J. procumbens 'Nana'

J. squamata 'Blue Carpet'

J. squamata 'Blue Star'

J. squamata 'Holger'

J. squamata 'Loderi'

J. squamata 'Meyeri'

J. virginiana 'Glauca'

J. virginiana 'Tripartita'

Åtgärder mot päronrost

Direkta åtgärder: Den enda möjligheten att minska angreppen på päronen är att ta bort angripna enar helt och hållet under våren, då gelérosten är synlig. För att lyckas måste detta göras till en gemensam angelägenhet för fritidsodlare, kommunala parkavdelningar m.fl. markägare i grannskapet.

Ta endast bort angripna enar. Art- och sortbestämning är mycket svår och risken att ta bort friska plantor är överhängande. Obs! *Thuja* och *Chamaecyparis* **angrips inte av rostsvarmpar.**

Svampen är beroende av levande växtmaterial, varför smittade buskar kan flisas och komposteras.

Kemisk bekämpning är utesluten i fritidsodling. Iyrkesfruktodling och plantskolor är päronrost sällan något problem. Päron och mottagliga *Juniperus*-arter odlas åtskilda och dessutom behandlar man med svampmedel mot andra sjukdomar.

Förebyggande åtgärder i framtiden: Ta inga risker - plantera aldrig mottagliga enar! I Schweiz har plantskolor, gardencenter, växtgrossister, land-

skapsarkitekter m.fl. gjort en frivillig överenskommelse om att mottagliga enar ej ska rekommenderas eller säljas.

Litteratur

Hilber, U. W. & Siegfried, W. 1997. Gitterrost auf Birnbaum und Wacholder - Sanierungsmassnahmen bei starkem Befall. *Merkblatt. Eidgenössischen Forschungsanstalt für Obst-, Wein- und Gartenbau*, Wädenswil.

Vukovits, G. 1979. Birnengitterrost - eine Gefahr für den Obstbau. *Der Pflanzenarzt* 32, 47-48.

Text: Ingrid Åkesson

SLU Kontakt/MOVIUM

Box 54, 230 53 Alnarp

Tel: 040-41 50 00

Fax: 040-46 08 45

e-post: Ingrid.Akesson@movium.slu.se

September 1999

Faktablad om växtskydd utges inom områdena Jordbruk och Trädgård

Faktabladerna kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU Inst. för entomologi. Tel 018-67 23 47.

ISSN 0281-8566

© Sveriges lantbruksuniversitet

Ansvarig utgivare och redaktör:

Maj-Lis Pettersson

SLU, Institutionen för entomologi

Box 7044, 750 07 Uppsala

Tel. 018-67 23 47

Fax. 018-67 28 90

e-post.

Maj-Lis.Pettersson@entom.slu.se

Distribution: SLU Publikationstjänst

Box 7075, 750 07 Uppsala

Tel. 018-67 11 00

Fax. 018-67 28 54

e-post. publikationstjanst@slu.se